

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako
je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila
sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

ALELUJA!

Aleluja, vesela pesem zadóni! Kakor mili sel iz nebeških visočin prinašaj zemljanom veselo poročilo, da je prišla zopet Velika noč, noč vstajenja Gospodovega. O noč veselja in sreče! Nekdaj pravični ni zatisnil očesa, da ne bi zgrešil tvojega veselja. O donesi letos tudi našim srcem vsaj trohico tiste svete radosti!

Ob velikonočnem vstajenju Gospodovem pa vstaja vsa narava k novemu pomladnemu življenju. Bila je kakor mrtva po zimi, pokrita z belim snežnim prtom, a sedaj spomladi, ko so se ogreli solnčni žarki, spreminja vsa zemlja svoje obličje. Drevje brsti, polje in gaj zelenita, vse je polno življenja. Veselje pa, ki nam ga nudi spomladi narava, združeno z veseljem, katerega prinese verniku Velika noč, ali ne stori srečnega in zadovoljnega vsakega človeka, od malega otroka pa do sivega starčka, ki šteje že svoja leta?

A vendar mnogo jih je, ki so v tem veselem času otožni. Narava s svojo lepoto na nje ne vpliva, njih um, njih volja in srce, vse je razdeljeno, najraje bi videli, da bi jih ne bilo na svetu. Mrtvi so.

Narava vstaja k življenju; ti človek pa, ki si krona vse narave, ali boš delal zoper svojo naravo? Ali boš zadušil naravno moč svojega duha, svojega uma in srca, ki hrepenijo kvišku k idealom, ter boš odprl vrata strasti, trmi in zaslepljenosti? O potem ne moreš biti vesel in srečen!

Naj oni Aleluja, ki ga peva zdaj vsa narava, najde odmeva tudi v tvojem srcu, in vžival boš doslej neznan ti veselje.

Dolenjske Novice zopet tednik!

Ob novem letu je počil glas: Dolenjske Novice so prenehale! Naši nasprotniki so se globoko oddahnili v upanju, da je mrtev tisti, ki jim je delal toliko preglavic. Odkrito so izražali svoje veselje, dasi jim tudi mrtev v grobu ni dal še miru. Z napadi po svojih listih so skušali

dognati, če se morda vendar kdo ne trudi poklicati ga zopet v življenje. Njih veselje in strah pa je bilo Novicam čudodelno zdravilo, in vstale so rekoč: Še smo potrebne!

Razsodni ljudje, ki poznajo delovanje Novic na gospodarskem in političnem polju tekom njih devetindvajsetletnega obstoja, so rekli odločno: Novic ne pustimo pasti!

In tako započno Dolenjske Novice z današnjim dnem po trimesečnem odmoru svoje trideseto leto. Lepo število let za mal list, ki si je stavil in tudi vedno izpolnjeval lepo nalogo, buditi Dolenjsko k umnemu gospodarskemu in zdravemu političnemu življenju! In to nalogo hočejo vršiti tudi poslej.

Izhajale so že enkrat kot tednik, ali radi prevelikih stroškov se pri nedostatnem številu naročnikov niso mogle vzdržati. Marsikdo izmed tistih, ki jim je obljubil pomoč, jih je pustil na cedilu, in tako ni čudno, če so polagoma hirale in skoro zamrle. Nazori so se pa glede Novic pri marsikomu zopet spremenili, in zato upamo v boljšo bodočnost.

Pozivljamo v prvi vrsti strokovnjake na gospodarskem polju, da tudi odslej s svojimi spisi bude misel za umno obdelovanje domače grude in za pametno gospodarstvo sploh. Če se list pri tem ozira predvsem na dolenjske razmere, in se mu zato očita, da je lokalni, je to pač v smislu njegove naloge. Če pa kedo hoče imeti kaj več iz svojega kraja, potem pa pero v roko! Zato prosimo dalje vsa naša dolenjska izobraževalna društva, kmetske zadruge, hranilnice itd., naj nam točno in podrobno poročajo o svojem delovanju, pa bo list za vse zanimiv. Kot tednik bo ustregel s pravočasnimi inserati in oklici, trgovcem in kupcem, delodajalcem in odjemalcem.

Edini dolenjski list, naše stare Novice, bo vendar zmožna vzdržati cela Dolenjska! Sotrudniki in naročniki, ostanite nam zvesti in pridobite nam novih!

Naj si bode, kar hoče, bojim se Nemcev, četudi darove prinašajo.

Že dalje časa opazujemo, kako nemoteno nek prosluli protestantovski agitator in neka zakotno-pisaška izgubljena eksistenca lovita v mreže naše dolenjsko ljudstvo osobito ob železniški progji. Vrgla sta se pred vsem na tiste, kateri so na kakoršnikoli način prišli v denarne stiske, ter jim ponujata denar bodisi kot posojilo proti vknjižbi, bodisi, da jim ponujata veliko svoto za zadolženo posestvo. Najraje se lotita onih, ki so že v eksekuciji in njihovo posestvo že na dražbeni poti. Seveda je te siromake najložje vloviti; od teh si dajo podpisati navadno pooblastilo, plačajo za nje dolg pri zahtevajočem upniku in stopijo na mesto prejšnjega upnika. Seveda so pa s tem marsikomu omotali okoli vratu vrvice, katero lahko v ugodnem trenutku zadrgejo.

Čudimo se le, da naši ljudje ne spregledajo, da derejo sami v nesrečo; še bolj se pa čudimo, da še dosedaj nihče ni podregal v javnosti v to najnovejšo prekanjenost protestantovskega privandranega agitatorja in njega vrednega kompanjona.

Če namreč količkaj zasledujemo njihovo delovanje vidimo, da stvar ni samo privatnega značaja, ampak, da zasleduje protestantovski agitator s tem brez dvoma protinarodne in protikatoliške cilje. Zakaj se je vendar do sedaj lotil le najlepših postojank in sicer po večini v bližini kolodvorov, osobito v Novem mestu in Mirni peči? Človek bi moral biti slep, ako bi ne uvidel njihovega prozornega namena.

Povsod so doslej Nemci utrdili nemškutarijo s privandranim nemškim ali nemškutarskim uradništvom ravno pri kolodvorih. Zgledov imate dovolj celo na Kranjskem, kaj še-le ob mejnih krajih! Sedaj bodo tudi brez dvoma po dolenjskih štacijah naselili celo kopo nemškega uradništva, kateremu pripravlja agitator že naprej pot. Polastiti se hoče najlepših po-

stojank, tam napraviti stanovanja, vpeljati nemškutarske gostilne, za industrijo primerna zemljišča pa spraviti v roke nemških podjetnikov. Tako bodo počasi nastale nemške prohodrimovske kolonije.

To in jedino to je namen te najnovejše protestantovske finte. Pozivamo torej slovensko javnost, da obrača na to gibanje kar največjo pozornost. Ali bi ne bilo naravnost smešno, zgubljati se v lepih frazah za naše obmejne Slovence, med tem nam pa protestantovski agitator doma pred nosom odtuja naše najlepše postojanke?

Dolžnost merodajnih krogov bodi, da prizadete osebe opozorijo na pretečo nevarnost, v katero nevede derejo. Ali mislite prijatelji, da vam tujec iz ljubezni do vas ponuja in posojuje denar, ali mislite res, da ima vam namen pomagati? Prijatelji, sedaj je še čas, da se odkrižate zlobnih rok, ki vas hočejo ob prvi priliki zapoditi iz vaše rodne grude in jo izročiti tujcu! Sedaj je še čas, da prekinete vsako zvezo s to lisjaško družbo in ne oškodujete samega sebe in slovenski narod!

Prijatelji, spomnite se na besede starih Trojancev: Naj si bode, kar hoče, bojim se (Danajcev) Nemcev, četudi darove prinašajo.

Gospodarstvo.

Vinorodni kraji in povišanje užitnine na vino. Najbolj se hudujejo nad povišanjem užitnine na vino gostilničarji v vinorodnih krajih in liberalni juristi in hujskajo nerazsodno ljudstvo na vse mogoče načine. „To imate zdaj od farjev“, je podučeval nek jurist svojega klijenta; „plačati boste morali od vina, ki ga imate v zidnici, in gostilničarji bodo plačali od litra 8 vin. več“. Mož je prišel domov ves razburjen. In kaj je res? Prva trditve onega jurista o vinu v zidnici se je skuhal v njegovi resnicoljubni glavi. Vsakdo pač ve, da to ni res. Kaj pa nova doklada na vino? Vprav gostilničarji v vino-

LISTEK.

Paradajzarji proti novomeškemu kapiteljnu.

Spisal Ivan Steklasa.

V Dolenjskih Novicah (šte. 40., 41., 45. in 46. l. 1909) sem opisal Paradajzarje ter omenil, da je bila ta plemiška rodovina med dolenjskimi velikaši posebno nasilna. V tem pogledu je bil na glasu Rudolf Paradajzar kot veliki stotnik v Žumberku (l. 1630—1647) in kot posestnik Mehovega in Poganc. Nič boljša ni bila njegova soproga Doroteja grofinja Frankopanka, ko je postala vdova ter vodila gospodarstvo za svoje otroke. Takšen je bil tudi njen sin Ivan Ernest Paradajzar veliki stotnik v Žumberku (1665 do 1687), znan kot velik protivnik prviržencev zrinjskofrankopanske zarote. Rudolfa Paradajzarja so tožili večkrat hrvaški velikaši pri svojem kralju, da jim dela nasilja s svojo vojsko ter jim je moral večkrat povračati storjeno škodo. Ivan Ernest Paradajzar pa je bil zvan pred sodnijo v Gradcu radi nasilstev, ki jih je

izvel po posestvih zrinjskofrankopanskih ter je moral večidel zaplenjenega premoženja povrniti. Celu kranjskim stanovom se je uprl ta Paradajzar ter ni hotel plačevati davka od svojih posestev. Ravno tako nasilen je bil tudi v lastni svoji rodovini. Nič čudnega ni tedaj, da so ti nasilneži živeli tudi z drugimi svojimi sosedi, koder so imeli svoja posestva, v večnem prepiru, ker jim ni bilo nikdar dosti niti zemlje niti drugega premoženja. Tako so živeli Paradajzarji z novomeškim kapiteljnom v neprestanem prepiru, kar nam dokazujejo v novomeškem kapiteljskem arhivu ohranjene listine o neklih takih dogodkih, karere sem po teh listinah malo obsežneje opisal, ker so ob enem zanimive za kulturne razmere tedanjega časa. Vidi se pa povsem, da so vsekakor živeli podložni cerkvenih posestev bolje nego posvetnih in da so Paradajzarji pravi primer tedanjih obestnih vlastelinov, kakršnih je bilo žal le preveč po slovenski zemlji in pod katerimi je trpelo in zdihovalo naše slovensko ljudstvo.

Odkar je postal Rudolf Paradajzar posestnik Mehovega in Poganc je bil sosed posestvom novomeškega kapiteljna, ker

je imel le ta mnogo podložnih vasi med posestvi Paradajzarjevimi. Ker so pa Paradajzarji posegali prav radi v pravice drugih, ni čudno, da je prišlo do prepira. Celu na Krki so si hoteli Paradajzarji prisvojiti pravico ribolova, ki je pa pripadal po jasnih določilih le novomeškemu kapiteljnu in lukenskemu gradu.

Tožbe proti Paradajzarjem se začno l. 1633. Prošt Nikolaj Mrav (1630 do 1639) je v obsežni pritožbi (listina v novomeškem kapiteljskem arhivu z oznako L. Nro. 28 v latinskem jeziku) naštel zločine Rudolfa Paradajzarja, ki jih je le ta storil l. 1633. Prošt je sicer pripraven pomiriti se s Paradajzarjem, vendar pa hoče povedati svoje mnenje. Pred vsem se zavaruje, češ, da ga pri tem ne vodi niti sebičnost niti kakšna krivica, pa ravno zato ne navaja poprejšnjih silovitosti nego samo one, ki so se dogodile v še nedovršenem letu. Tako je Rudolf Paradajzar 15. oktobra 1633 proštovega podložnega Martina Vrbiča iz Vinje vasi brez vsakega razloga na kapiteljskem zemljišču napadel s puško in palico, prebrnil gredo in vrata na podu, ga pretepel s svojim hlapcem po celem telesu, sinovom pa, ki

so prihiteli na pomoč, rekel, da je starec razbojnik in tat, pa da bode pretepel tudi nje do smrti, samo da mu ne bodo mogli nič pomoči. Vzroka pa za to nasilstvo ni bilo nobenega, razen da je omenjeni Vrbič čez neko neobdelano zemljišče vozil dva voza prosa, a bil zaustavljen po Jurju Zupančiču ter je tako nastal prepir med njima, kakor se zgodi večkrat med kmeti, kar je imel pa le sodnik mehovski urediti.

Dne 10. julija je omenjeni Paradajzar obdan s 15. vojaki in 28. kosci dal pokositi trem siromašnim podložnim kapiteljskim vse nezrelo žito brez vsakega vzroka. Škoda je cenjena v priloženem pregledu. Gregorju Gazivodi pa je razkopal korito in pokončal kolesa. Škoda se ceni na sto cekinov.

Dne 14. avgusta je gospodarnika Marka Mrava celo uro tepel in bičal s svojimi slugami: a s kakšno vnetostjo ga je zasledoval, ko je le-ta pobiral desetino, se vidi iz tega, da je rekel že pri zajutreku, da ga bode tako zdelal, pa če bo moral radi tega tudi glavo izgubiti in graščino, kakor je le to poznato iz sodnijske razprave.

(Dalje sledi.)

rodnih krajih so mnogo na boljšem kot drugod, ker bodo plačevali pri litru le 4 h več deželni doklad kot dosedaj. V časopisju se sicer vedno piše o 8 h, toda le radi tega, ker vsak misli na one kraje, kjer ni trte. Deželna užitnina se računa od državne. Državna pa znaša v vinorodnih krajih 4 h na liter, v drugih pa 6 h. In od teh vinarjev je treba računati deželno doklado. Dosedaj je bilo deželne doklado 40 odstotkov, kar je prineslo v vinorodnih in nevinorodnih krajih po 2 h na liter vsled približnega računanja. Računala se je namreč deželna doklada takole: V vinorodnih krajih: 4 h državne, od te 40 odstotkov, deželne, račun: 4×4 je 160, deljeno s 100 — da 1.60 — okroglo 2 h; v nevinorodnih krajih: 40×6 je 240, deljeno s 100 da 2.40 — okroglo zopet 2 h na liter. Vsled novih doklad pa se bo razlika med vinorodnimi kraji in drugimi bolj občutno pokazala. Po novem bo 145 odstotkov deželni doklad na užitnino. To da v vinorodnih krajih 145×4 je 580, deljeno s 100 znaša 5.80 h na liter ali po okroglem računu 6 h doklad na liter. Ker jih je bilo dosedaj 2 h, so se torej povišale v vinorodnih krajih le za 4 h pri litru. Enak račun pokaže, da so se v nevinorodnih krajih povišale okroglo za 7 h pri litru, zato bo imel gostilničar v krajih, kjer ni trte, pri litru 1 h dobička več kot dosedaj, če ga bo podražil za 4 krajcarje. Iz tega jasno sledi, da bodo gostilničarji v vinorodnih krajih plačevali 3 h manj doklad pri litru, kot oni v nevinorodnih, zato imajo manj vzroka hudovati se in hujskati nevedneže. Gostilničar v vinorodnih krajih je imel po nekod do 40 h dobička pri litru. Vino je plačal po 30 h liter, državne užitnine 4 h, deželne 2 h, torej ga je stal liter vina 36 h; prodajal ga je pa po 80 h, torej je imel dobička 42 h pri enem samem litru. To so jasni računi, te povejte ljudem!

Kmečka Zveza za novomeški sodni okraj.

Dne 23. marca t. l. se je vršila seja Km. Zveze. Sešel se je širši odbor iste in zaupniki, tako, da je bila seja polnoštevno obiskana. Obravnavale so se stvari tičooče se kmečkih koristi, prošnje od več strani na Kmečko Zvezo, naj ista pospešuje njih zadeve, kakor n. pr. že dolgo željeno cestno zvezo iz deželne ceste pri Volavčah čez Vrh, Mali Podljuben mimo Vel. Podljubna na okrajno cesto na Birčno vas, da bi vasi v tem okolišju imele cestno zvezo na kolodvor v Birčni vasi; nadalje napravo oziroma obzidavo studenca v Birčni vasi, da bi prebivalci iste imeli zdravo pitno vodo, brod čez Krko pri Dolenji vasi, pešpot pri železnici na cesti Drska-Šmihel, cestne zadeve v prečinski občini itd.

Pozivalo se je odbornike v zadevi povzdige naše prešičje reje, naj vplivajo pri svojih sosedih na to, da dajo posestniki prešiče cepiti proti rudečici. To sredstvo silno pomaga in se s tem kmetje obvarujejo dostikrat občutne škode. Kmetje cele vasi naj se zmenijo za en dan, pokličejo živinozdravnika za cepljenje prešičev, da imajo na ta način manj stroškov. Pri tem je neki odbornik priporočal, naj bi se napravil tečaj za cepljenje prešičev proti rudečici. Cepljenje proti rudečici je priprosto, bi se nekateri posestniki sami lahko priučili in ne bi bilo treba klicati živinozdravnika.

Nato dobi besedo podnačelnik Zveze in naš dež. poslanec g. Josip Zurc. Omenja, da je nastalo precejšnje razburjenje med prebivalstvom zaradi zvišanja deželni doklad. Toda kdor pogleda resnici do dna, mora pritrditi, da to razburjenje ni opravičljivo. Že 30 let je bilo samo 40% deželne naklade, deželne potrebe pa se vsak dan višajo. V dokaz kako so potrebe

narasle, samo nekaj postavk iz deželni stroškov: Preskrbnine (udovam, uslužbenecem upokojenim) l. 1908 46.637 K, za leto 1914 v proračunu 120.733 K. Odgon leto 1908 27.350 K, za leto 1914 31.800 K. Nastavitev orožništva l. 1908 46.400 K, za leto 1914 68.660 K. Dež. prisilna del. v Ljubljani l. 1908 143.520 K, za leto 1914 181.340 K. Deželna bolnica v Ljubljani l. 1908 420.069 K, za l. 1914 527.748 K. Vse postavke dež. stroškov so narasle, tako je n. pr. l. 1908 stalo deželno skrbstvo za sirote in zanemarjene otroke 1.500 K, l. 1913 35.550 K, za l. 1914 v proračunu 43.850 K. Učitelj je 1134, ki jih mora dežela plačati. Ljudsko šolstvo je stalo deželo v letu 1908 1.351.377 K, za leto 1914 je v proračunu pa 2.260.601 K. Gospodinjstvo in druga kmetijska izobrazba l. 1908 2000 K, za l. 1914 v proračunu 36.000 K. Živinoreja l. 1908 20.300 K, za l. 1914 v proračunu 188.000 K. Sadjarstvo, ki je potrebno, da se ga goji, ker je jako dobičkanosno, leta 1908 —, za leto 1914 26.000 K. Vzdržavanje dež. cest in mostov l. 1908 169.553 K, za leto 1914 v proračunu 618.032 K. Za vodovode je prispevala dežela iz melioracijskega zaklada v zadnjih 6. letih 669.358 K.

To so samo nekatere postavke za zgled, kako naraščajo stroški za deželo. Po nepotrebnem se nič ne izda. Ljudje vedno zahtevajo nove šole, nove ceste, vodovode, zboljšanje pašnikov, napravo kapnic itd. Cele kopice takih prošenj leže pri deželni odboru. Če se hoče ljudem vstreči, si more na vsak način dežela preskrbeti tudi dohodkov.

Ker se je delo v deželni dvorcu gotovo za 100% pomnožilo, je umevno, da se je moralo pomnožiti tudi deželno uradništvo, da se more zadostiti ljudskim željam. Tako stane deželno zastopstvo in deželna uprava 573.884 K.

Glede visokega davka od prirastka na vrednost nepremičnin, t. j. če se kako posestvo ali parcela proda, opozarja g. poslanec Zurc na predlog finančnega odseka, ki je bil v dež. zboru sprejet. Predlog se glasi: 1) Deželni odbor se pooblašča, da sme v izrednih slučajih po zaslišanju dotičnega občinskega odbora, ako isti na njega pripadajočo davščino na prirastek odpiše in odpis iste tudi deželni odboru priporoča, izjemoma popolnoma ali deloma odpisati dotično predpisano davščino od prirastka na vrednosti glede onega dela, ki spada od te davščine na deželo. 2) Deželni odbor se pooblašča, da sme na izrečno prošnjo prodajalca davščino od prirastka odpustiti, če ta verodostojno dokaže, da je bil zaradi na posestvo že poprej vknjiženih dolgov prisiljen k prodaji ter da je dobljeno kupnino tudi v resnici porabil v poravnanje označenih dolgov. 3) Deželni odboru se naroča, da predloži dogovorivši se s c. kr. deželno vlado primerno novelo k zakonu o davščini na prirastek vrednosti nepremičnin, s katero naj se omilijo po dosedanji izkušnji pretrde določbe o izmeri te davščine, zlasti glede na ekonomske razmere kmečkega prebivalstva, in se strožje pritegnejo špekulantski razkosevalci zemljišč. — Poročilo seje Kmečke Zveze se nadaljuje v prihodnji številki.

Politični pregled.

Rusija se pripravlja na vojsko. Zadnji čas obračajo veliko pozornost nase velike vojaške priprave na Ruskem. S 1. aprilom je odrejena takozvana poiskusna mobilizacija; veliko rezervistov in rekrutov je pozvanih pod orožje. Pridno se izpopolnjujejo brzojavni, telefoni in železnice, ki bi prišle v slučaj vojske v poštev. Po Ogrskem je ruska vlada pokupila veliko množino konj. Govori se celo javno, da je mogoče, da proglasi ruska vlada v kratkem ne samo poizkusno, ampak splošno mobilizacijo. Velike množice vojaštva so baje

štacionirane osobito proti avstrijski meji.

Mesto † dr. Žitnika kandidira S. L. S. na Notranjskem v državni zbor dr. Lovro Pogačnika, deželnega tajnika. Dosedanji volilni shodi so se izborni obnesli; njegova kandidatura je bila dosedaj povsod z navdušenjem sprejeta.

Rumunija se približuje Rusiji. V Bukareštu je bilo pred kratkim velikansko zborovanje, na kojem so nastopili odlični Rumuni, ki so najhuje napadali Avstrijo, ki prepušča Ogrom popolnoma prosto roko pri zatiranju ogerskih Rumunov. Vsi govorniki so končali svoja izvajanja z grožnjami proti Avstro-Ogerski in se zavzemali z velikim navdušenjem za Rusijo ter priporočali Rusiji prijazno politiko. — Velika važnost se tudi polaga na zaroko rumunskega prestolonaslednika s hčerjo ruskega carja. Razni listi poročajo, da misli ruski car kot poročno darilo Rumuniji prepustiti velik del sedaj ruske takozvane Besarabije, koder stanujejo Rumuni. Do zadnje balkanske vojske je bila Rumunija vedno Avstriji naklonjena. Spretnosti avstrijske diplomacije pa se je posrečilo žalibog Rumunijo nam odtujiti, kar je tembolj vredno premisleka, ker je v Bukovini in na Ogerskem veliko Rumunov, katere bo želela Rumunija za vsako ceno od Avstro-Ogerske odtrgati.

Dopisi.

Raka. Deželni odbor je imenoval v zadnji seji za svojega zastopnika v zdravstvenem okrožju Alojzija Humeke v Gradišah. Častitamo!

Prečna. V naši fari imamo iznajdljivega moža; hodil je toliko časa okoli našega poslanca Zurca, da je dobil dovoljenje za vinotoč pod vejo. Zdaj, ko ga ima, je iz same hvaležnosti do S. L. S. pa naročil „Slovenski Dom“. Bomo si že zapomnili!

Prečna. Drage „Dolenjske Novice“! Težko smo čakali in se povpraševali, ali bodo naše Novice še kedaj zahajale med naše stare prijatelje, ali ne? Nekateri naši nasprotniki so se veselili, da bodo menda res zaspale. Toda njihovo veselje se je sedaj spremenilo v jezo in žalost. — Pri nas se je zadnje čase marsikaj spremenilo. Dobili smo nov oder za igre v izobraževalnem društvu. Prvo igro so priredili dekleta na Svečnico, in sicer „Fabiola“ in „sv. Neža“; drugo igro so pa priredili fantje na pustno nedeljo, in sicer „Vedeževalka“ in „Kmet in avtomat“ — Tretjo igro pa prirede naša dekleta na velikonočni pondeljek ob 3. uri popoldan, in sicer „sv. Cita“ in pa „Pri gospodi“. Kakor se sliši, mislijo pri nas ustanoviti za dekleta tudi društvo „Bogomilo“. Tako je prav! — Sicer imamo tudi pri nas nekaj liberalnih zabavljačev, ki ne vedo družega kakor čez duhovne zabavljati in nevedne ljudi z lažjo farbati, a to nas le še izpodbuja. Toliko za danes; o priliki kaj več.

Prejeli smo še eden dopis z isto vsebino, iz katerega pa še povzamemo, da je novi oder izdelal in izvršil v splošno zadovoljnost g. Fran Vodnik, kipar iz Novega mesta, ki ga pri tej priliki priporočamo vsem preč. gg. duhovnikom in našim društvom. — Dne 17. marca t. l. je prišel k nam g. nadzornik Legvart, ki je osebno šel k vsem tistim, ki bodo zboljšali oziroma na novo napravili hleve, svinjake, vodnjake in gnojnične jame. Tako je prav! Povod za to pa je brez dvoma dala mlekarja, ki pri nas prav dobro deluje. — Nadzornik c. kr. državne trtnice, g. Bogumil Skalicky, je imel to spomlad predavanje o pomladanskih delih v vinogradih.

Še eno željo naj izjavimo: Posestniki, naročite se v obilnem številu na „Dol. Novice“, ker to je naš list, namenjen Dolenjcem! Zato naj ne bo hiše, ki bi ne imela „Novic“ ki so nam prišle ravno za pihu!

Krško. Živahno gibanje za povzdigo gospodarstva po drugih krajih je dalo povod zborovanju, ki se je vršilo dne zadnjega marca pri nas. Prihiteli so malodane vsi župani krškega in kostanjeviškega okraja, počastil nas je tudi g. okrajni glavar dr. Mathias, ki je prav goreče pozdravil zborovalce, deželni odbor pa je zastopal dr. Lovro Pogačnik, deželni komisar. Z velikim zanimanjem so sledili zborovalci izvajanjem deželnega živinorejskega nadzornika Legvarta, ki so obravnavala vse panoge kmečkega gospodarstva in izzvala prav živahno debato. Sklenilo se je naprositi deželni odbor, da priredi letošnje poletje v Krškem ali vsaj v okolici živinsko razstavo za govedo in prešiče. Omenjen bodi še sklep, da se naj priredi v kratkem vinski sejem, da bodo mogli naši vinogradniki prodati zastalo vino. Vsa čast našemu vrlemu županu dr. Janku Hočevanju, ki je s tako vnemo pripravljal in vodil zborovanje.

Iz podgorskih krajev. Pred par tedni je napravil Anton Mavsar, posestnik na Cerovcu, apnenico. Težko so ljudje že čakali apno, ker so mislili, da ga bodo sedaj vendar enkrat nekoliko bliže dobili. Pa kaj se zgodi? Ko so 30. marca odprli apnenico, pa je bil namesto apna še trd kamen, apna pa skoro nič. Prišlo je bilo že precej vozov, pa so se vrnili prazni domov. Škode ima posestnik do 2000 K; sami delavci so vzeli gotovega denarja 600 K. Kdo je vzrok, da se je apnenica ponesrečila, o tem ljudje različno govore. Eni pravijo, da je gospodar prepočasno vozil drva skupaj in da so bila drva preslaba, drugi pa zopet govore, da je morda zakrivila nevednost in zanikernost aparja, ki je delo prevzel. Rečemo samo to: kdor misli kdaj napraviti kako apnenico, naj se prej posvetuje z izkušenim človekom, in naj delo izroči kakemu zanesljivemu, vestnemu mojstru. Ti delavci so bili iz Podljubna. Neradi omenjamo, da že dolgo nismo videli tolike surovosti kakor pri teh ljudeh. S takim obnašanjem ne bomo mi nikamor prišli, ampak le tujci bodo izpodrivali domačine. — Sedaj spomladi so nekateri gospodarji začeli popravljati svoja poslopja ali kaj prezidavati. Neki izkušen mož je nam naročil, da naj zapišemo v časopis tole: kdor nima svojega denarja, naj se nikar ne loti v teh časih brez resnične potrebe popravljati poslopja ali kaj novega zidati; bo tako zašel v dolgove, da ne bo kmalu ven zlezel. Delavci so dandanes dragi; a najhuje je to, da preveč zahtevajo od gospodarja, ki je sam največji revež: vedno mora biti pijača, zjutraj žganje in čez dan vino, kolikor ga morejo prenesti, in hrana pa taka, kakor pri gospodi. Ni čuda, da marsikateremu gospodarju izprazniyo sode in kaščo in se mora zraven tega še hudo zadolžiti. Vsi vemo, da je to slaba razvada, ki škoduje vsem, gospodarju in delavcem; saj marsikdo bi kaj začel zidati, a se boji delavcev, ki so dandanes tako razvajeni. Radi damo pošteno plačo in tudi zadostno hrano in pijačo, kakor je prav; a kar je preveč, je preveč. Naj bi naši delavci imeli več usmiljenja z našimi domačimi gospodarji.

Domače in tuje novice.

Konferenca Sodalitatis Ss. Cordis bo velikonočni torek ob polu 11. uri v Šmihelu.

Duhovne vaje so imeli tukajšnji gimnazijci od sobote do torka. Vodil jih je frančiškan P. Mariofil Holeček iz Ljubljane.

Postne pridige v kapiteljski cerkvi je imel letos P. Hrubeš dr. Jez. Veliki četrtek večer je bil zadnji govor.

Meščanska Zveza v Novem mestu je preteklo zimo prav živahno delovala, osobito ji dela čast prireditve igre „Domen“; dvakrat zaporedoma je bila nabito polna dvorana

Rokodelskega doma tako, da je bil gmoten, še bolj pa idejalen uspeh prav lep. Prav lepo uspeva tudi do 80 članov broječ mešan zbor Meščanske Zveze, katerega je spretni pevovodja g. Ignacij Hladnik v kratkem tako dobro izvežbal, da je z zadnjim koncertom pred 3 tedni dosegel pri občinstvu splošno priznanje. Posebno lepo se je izvajal sekstet iz Donizettijeve opere Lucia, Švabov valček in jugoslovanske pesmi. Tudi samospevne vloge so v splošno zadovoljstvo speljali gđ. Grajland ter gđ. Andrejčičeva in Grajlandova. — Do posebne veljave prišel je visoki sopran gđ. Andrejčičeva.

Umrli so v Novem mestu meseca marca: Anton Novak, vulgo Laščan, star 77 let; Jožef Valentinčič, sin sedlarja, 7 mesecev.

Mestna hranilnica v Novem mestu izkazuje za leto 1913 sledeči zaključek: denarni promet 6.753.615 K 95 v, nove vloge 1.395.530 K 80 v, dvigi 1.462.143 K 6 v, vseh vlog 3.564.767 K 77 v, posojila 2.534.130 K 29 v, čisti dobiček pri upravnem imetju 20.688 K 55 v, saldo splošne rezerve 270.373 K 95 v. V razne dohodne namene in občekoristne namene ter raznim korporacijam je razdelila 8000 K t. j. polovico čistega dobička iz leta 1912.

Občni zbor hranilnice in posojilnice v Kandiji se je vršil dne 30. marca t. l. Načelnik kanonik Anton Žlogar je poročal o poslovanju l. 1913. Iz tega poročila povzamemo nastopno: 1) Zadržni člani: Število začetkom leta 2242, pristopilo med letom 115, skupaj 2357. Izstopilo med letom 64, tedaj stanje koncem leta 2293. 2) Zadržni deleži: a) razdeljeni: Nedvigljeni deleži XII. teč. 643 K. XIII. tečaj 236 deležev z vplačaniami zneski 9134 K 20 v, zaostanki 693 K, predplačili —. XIV. tečaj 208 deležev z vplačaniami zneski 5421 K 20 v, zaostanki 1105 K 80 v, predplačili 38 K. XV. tečaj 292 deležev z vplačaniami zneski 5005 K, zaostanki 1154 K 40 v, predplačili 85 K 80 v. XVI. tečaj 298 deležev z vplačaniami zneski 2554 K 60 v, zaostanki 576 K 80 v, predplačili 32 K 20 v. Skupaj 1034 deležev z vplačaniami zneski 22.758 K, zaostanki 3530 K, predplačili 156 kron, b) enkratni: Stanje začetkom leta 3980 K. vplačanij med letom 216 K, skupaj 4196 K. Izplačanih med letom 56 K, stanje koncem leta 4140 K. 3) Denarni promet: Prejemki 993.361 kron 90 vin., izdatki 988.424.95 v, skupaj 1.981.786 K 85 v. 4) Hranilne vloge: Stanje začetkom leta 1.307.290 K 89 v, vložilo se 1829krat 446.650 K 28 v, skupaj 1.753.941 K, 17 v. Dvignilo 1944krat 416.611 K 15 v, ostane 1.337.330 K 2 v. Kapitalizovane obresti 58.077 K 82 v, tedaj stanje koncem leta 1.395.407 K 84 v. Naloženo je na 2071 knjižicah s povprečno vrednostjo 673 K 78 v. Novih knjižic se je izdalo 426, vničilo pa 302. 5) Posojilo: Stanje začetkom leta 1.295.627 K 50 v, izplačano med letom 377.071 K, skupaj 1.672.698 K 50 v. Vrnjeno med letom 409.422 K 11 v, tedaj stanje koncem leta 1.263.276 K 39 v. Sklepno omenja, da se naš zavod tudi po denarni krizi zadnjih let ugodno razvija, kar se razvidi posebno po številniških odplačilih posojil kakor tudi po obilnih hranilnih vlogah. Predsednik nadzorstva župnik Trškan nanašanja, da so posamezni nadzorniki, kakor tudi skupno večkrat pregledovali poslovanje in slednjič vse knjige primerjali z letnimi računi ter našli v soglasju in lepem redu. Povdarja, da je zadnje revizijsko poročilo po pravici za naš zavod zelo ugodno in pohvalno. S polnim prepričanjem predlaga imenom nadzorstva absolutorij načelstvu in odobritev letnih računov, kar se je soglasno sprejelo. — Občni zbor pooblasti na predlog poslanca Zurca načelstvo, da sme razdeliti večjo vsoto v dohodne namene, posebno pa za kmetijski napredek. — V načelstvo se soglasno zopet pozovejo izstopivši od-

borniki gg. poslanec Josip Zurec, svetnik Anton Šmidovnik in župan Anton Špendal. V nadzorstvo so izvoljeni gg.: Dr. Anton Ogrizek, odvetniški kandidat in Fran Vodnik, kipar in posestnik v Novem mestu, kot namestnik pa Anton Avsec, posestnik v Gotni vasi. Poleg posojilniškega doma izkazuje bilanca še 56.015 K 88 v rezervnega zaklada, čistega dobička pa 4276 K 69 v.

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico, registrirana zadruga z neomejeno zavezo, je imela meseca marca 1914 denarnega prometa 177.948 K 55 v. Vložilo je 202 stranke 47.672 K 17 v, in dvignilo je 159 strank 41.104 K 92 v. Posojil je bilo danih 28 strankam 25.090 kron. Vseh zadržnikov je 2258.

Šmihel. V nedeljo 29. marca se je končala gospodinjstvo-nadaljevalna šola v zavodu šolskih sester. Posečalo je ob četrtkih in nedeljah 24 učenk šolo. Podučevalo se je v kuhanju, šivanju, zdravstvu in vzgoji. Zanimanje za šolo raste in upamo, da bo uprav ta šola nekak protistrup proti blaziranosti „moderne vzgoje“.

Nesreča. Helena Rogelj, posestnica v Kandiji, je 8. t. m. padla z voza, zlomila si tilnik in nezavestna obležala. Drugo jutro, 9. t. m. je pa umrla. N. v m. p.!

Občni zbor gasilnega društva v Kandiji. V nedeljo 5. t. m. je imelo gasilno društvo za Kandijo v obč. pisarni svoj občni zbor. Udeležba je bila zelo velika. Poročilo g. načelnika in tajnika se je z ozirom na delovanje in lep razvoj društva z navdušenjem sprejelo. Občni zbor je imenoval g. dež. odbornika dr. Pegana in poslanca Zurca za njiju velike zasluge za razvoj društva svojim častnim članom. Izvoljen je bil stari odbor, za načelnika g. tovarnar Jevšček. G. župan se zahvali v imenu občine g. načelniku Jevščku in g. tajniku nadučitelju Gebauerju za njiju vestno delovanje in pripominja med drugim: Vi gasilci izvršujete silno važno javno nalogo. Že obstoječe postave iz l. 1881 vas imenujejo kot sotrudnika avtonomne uprave. Iz tega sledi, da se deželna oblast zanima za razvoj gasilstva in napredek gasilnih društev. Držite se vedno vaše devize: „Bogu v čast in bližnjemu na pomoč!“

Nov vozni red dolenjske železnice. Okoli 15. maja bo otvorena nova belokranjska železnica; s tem stopi tudi nov vozni red v veljavo, ki je za enkrat določen tako: Odhod iz Ljubljane ob 8. uri 5 minut zjutraj, prihod v Karlovec ob 2. uri 50 minut popoldne; odhod iz Ljubljane ob 12. uri 50 minut popoldne, prihod v Karlovec ob 6. uri 45 minut zvečer; odhod iz Ljubljane ob 6. uri 45 minut zvečer, prihod v Karlovec ob 1. uri 10 minut ponoči; odhod iz Ljubljane ob 9. uri zvečer, prihod v Novo mesto ob 12. uri 30 minut po noči, kjer bo ostajal do 4. ure zjutraj in bo prišel v Karlovec ob 7. uri 30 min. zjutraj. — Odhod iz Karlovca ob 4. uri 45 minut zjutraj, prihod v Ljubljano ob 10. uri 50 minut dopoldne; odhod iz Karlovca ob 7. uri 55 minut zjutraj, prihod v Ljubljano ob 2. uri 30 minut popoldne; odhod iz Karlovca ob 2. uri 20 minut popoldne, prihod v Ljubljano ob 9. uri 17 minut zvečer; odhod iz Karlovca ob 7. uri zvečer, prihod v Novo mesto ob 10. uri 34 minut, kjer bo ostajal do 6. ure zjutraj in bo prišel v Ljubljano ob 9. uri dopoldne. Od Ljubljane do Karlovca bo torej rabil vlak 6 ur 45 minut. Seveda ta vozni red marsikomu ne bo prijatelj; osebito bo prenočevanje v Novem mestu zelo nepripravno; na kolodvoru bo predolgo čakati, spat iti pa tudi ne bo vredno. No, sicer je pa itak ta vozni red le začasen in se bo gotovo primerno predrugačil, ko se bodo pokazali nedostatki.

Na progi Ljubljana-Novomesto se veliki tedenvrši komisija za napravo zavor, tako da bodo osebni vlaki lažje hitreje vozili.

Nezgode. Janezu Zevnik, delavcu lesne tovarne v Radohi vasi, je krožna žaga odrezala dva prsta desne roke, kazalec in sredinec. — Matija Škufca, posestnik iz Visejca pri Hinjah se je povozil ter si zlomil levo nogo v goleni. — Alojzij Bašelj, pos. sin iz Žalovč pri Šmarjeti, se je tako nesrečno vsekal v desno koleno, da je v nevarnosti za nogo. Vsi trije ponesrečenci se zdravijo v kand. bolnišnici.

Solnograški nadškof. Za naslednika nadškofa Katschthalerja je izvoljen škof krški dr. Kaltner.

Krvava bitka med delavci. Dne 27. marca so se v Litiji pozno ponoči tik pred poslopjem c. kr. okr. glavarstva stepli delavci s predilnice in topilnice. Vršila se je prava bitka kakor med Albanci. Nad dvajset strelav je padlo, pokale so planke, motike, vile in bliskali so se noži. Tepli so se v temi kar vsevprek, kamor je padlo, in kdor je prišel blizu mirit, je bil tudi tepen. Na cesti so bile še drugi dan velike mlakuže krvi, kakor če bi kdo iz soda kri zlival na cesto. Očividci pravijo, da je bil to grozen prizor, nič manj strašen kot v vojski. Veliko čudo je, da ni bil nihče do smrti pobit, ranjeni so pa vsi več ali manj; nekateri imajo celo kroglice v životu.

Nikar v Ameriko! Kakor je razvidno iz raznih ameriških časopisov, je tam štrajk in brezdelje na dnevnem redu. Vsled tega je nastala splošna druginja v Združenih državah; in ne samo po mestih, tudi po deželi. Pa tudi ni upanja, da bi se položaj kaj kmalu izboljšal. Komisija na Ellis Islandu brez vsakega razloga izseljenje zavrača, češ, da je Amerika že prenapolnjena z ljudmi, ter se boje, da še domačinom kmalo ne bo dosti kruha. Zato kličemo: Nikar v Ameriko! Kdor pa nikakor ne more ostati na rodni grudi, bodisi vsled slabe nerodovitne zemlje ali iz drugih upravičenih vzrokov, naj se raje odloči, da ostane bližje svojega rojstnega kraja. Ker je v Bosni mnogo dobre rodovitne zemlje in nakup zemljišč mnogo cenejši kot doma, svetovali bi, da bi se dotičniki zavzeli za Bosno. Družba sv. Rafaela je v ta namen naprosila razne osebe in družbe v Bosni, da nam grede na roko pri nakupu zemljišč. Dobili smo tudi dovoljen tozadevni odgovor. Kdor se zanima za to, naj se obrne na Rafaelovo družbo v Ljubljani, Dunajska cesta št. 29., I. nadstropje. (Glavna mitnica.) Tu dobi vsa nadaljna pojasnila in posredovanja brezplačno.

Širite Novice od hiše do hiše! Velikonočni pondeljek posvetite razširjenju Dolenjskih Novic! Socijaldemokrati praznujejo naravnost cele praznike za razširjenje njihovega časopisja; koliko večja dolžnost je za pošteno dolenjsko ljudstvo, da zdržuje svoj jedini katoliški dolenjski list.

V vsako dolenjsko hišo naše Dolenjske Novice! **Agitirajte za naš jedini dolenjski list!**

Loterijske številke.

GRADEC,	1. aprila	82	54	11	42	1
TRST,	8. aprila	22	26	53	54	56

Belokranjski vestnik.

Črnomelj. Naš občinski odbor izvolil je častnim občanom železniškega ministra barona Forsterja za njegove velike zasluge, katere si je pridobil za belokranjsko železnico in z njo za našo mesto. Pod vodstvom deželnega glavarja dr. Šusteršiča in drž. poslanca Jarca izročila je deputacija našega občinskega odbora in sicer župan Doltar in odbornika Šetina in Puhek ministru krasno izdelano diplomo, katero je izvršil naš belokranjski rojak Kambič. Minister je bil izredno prijazen in obljubil,

da bo tudi v bodoče obračal posebno pozornost našemu mestu.

Iz Belokranjskega. Zelo ste me razveselili, g. urednik, ko ste mi naznanili, da se naše priljubljene Novice ne opuste, ampak nadaljujejo celo kot tednik. Presrečno pozdravljene pomlajene „Dolenjske Novice“! Če je ta list potreben za Dolenjsko, velja to posebno še o naši-Beli Krajini. Gotovo ni bil noben okraj v naši domovini tako dolgo zapuščen kakor naša Bela Krajina. Saj smo bili tako rekoč ločeni od sveta. In uprav zdaj se začenja zanj nova doba. — Ako se pripelješ čez Gorijance, se ti takoj nad Lužo odpre diven pogled skoro čez celo našo deželico. Na desno zagledaš nad semiškim zvonikom, kako od predora že puha hlapec in se spušča v nižavo proti Črnomlju ter se zavije proti Metliki in čez Kolpo v Bubnarce na hrvatski zemlji. Na naši strani je železnična proga zgotovljena, le malih poprav bo treba tu in tam, kar se bo pokazalo posebno zdaj po teh poskušniških voznjah. Kakor se nam zatrjuje, bode slovesna otvoritev sredi majnika. — Kakor nam bo železnica pripeljala veliko dobriga, vemo, da se tudi slabega ne bo manjkalo. In tu bote imele uprav Novice priložnost in dolžnost opozarjati naše dobro ljudstvo, česa naj se poprime, česa pa varuje, da ne bo škode trpelo ne v verskonravnem ne v gmotnem obziru. Znano je, da se ob železnicah najbolj širijo socijalistične novotarije. Med našimi rojaki jih je tudi nekaj, ki so se v Ameriki navzeli novega duha. Tem je treba v izobraževalnih društvih in po časopisju odpirati oči ter jih opozarjati na novodobne zablode. — „Novice“ naj bi dohajale v vsako našo vas ter učile ljudi umnega gospodarstva in narodne zavednosti, ki bo po došlih ptujcih tudi v nevarnosti. Ko so bile l. 1909 Novice tednik, so imele poseben oddelek za nas Belokranjce. Naj bi se to upeljalo tudi zdaj. Pri svojih znancih hoče Vaš dopisnik uplivati, da poprimejo za pero in nabirajo naročnike, da bo Bela Krajina čvrst podpornik Novic in tako pospeševala splošen napredek za lepšo bodočnost.

Pripravljalni odbor za otvoritev belokranjske železnice se je osnoval pretekli teden v Metliki in Črnomlju. Na povabilo državnega poslanca Jarca so se zbrali zastopniki županstev, župnih uradov in učitelstva in izvolili pripravljalni odbor, kateremu pripadajo poleg obeh deželnih poslancev Mihelčiča in Dermastia zastopniki občin, duhovščine, nemškega viteškega reda in učiteljstva. Častni predsedniki odboru so: prošt Dovgan, okrajni glavar Domicelj in drž. poslanec Jarc. Osnoval se je tudi poseben odsek, ki mu načeluje adleški župnik Šašelj in ki mu bo namen, da pokaže Belokrajina ob otvoritvi železnice slikovitost svojih narodnih noš.

♦ **Belokranjska železnica.** Dne 24. marca t. l. je prva lokomotiva državne železnice iz novomeškega kolodvora zapiskala ter potegnila takoimenovani razdeljevalni vlak ograjnega materijala proti Belokrajini. Nekaj dni prej so bile tračnice nove proge med kolodvorom in predorom vložene. Vlak je vozil z vso previdnostjo čez tunel in pridrdral na železnični most, ki je prvo poskušnjo izborno prestal. Istotako je srečno dalje vozil ter na južni strani semiškega predora s piskom pozdravil Belokrajino. Od semiškega kolodvora se je tisti dan zopet vrnil v Rudolfovo. — Dne 4. aprila pa je vozil iz Novega mesta še večji vlak s 15 vagoni za razdeljevanje gradiva. Ta vlak sta vodila gg. državnoželezniški višji svetnik Teodor Opitz in višji revident Madlspenger po celi belokranjski progi. Ta vlak je vozil seboj ograjni materijal tvrdke „Štefan Götz in sinovi“. S to vožnjo se je prvič preizkusila 48 m dolga železna konstrukcija otaviškega viadukta, pri čemur je znašalo elastično znižanje samo 6 mm (dovoljenih 20 mm), trajno pa pol milimetra. Opoludne je vlak dospel v Črnomelj,

kjer ga je na kolodvoru čakala mnogoštevilna množica ter pozdravljala z navdušenimi vskliki. Popoldne se je vožnja nadaljevala do Metlike, kjer se je istotako zbralo mnogo ljudstva ter prišlece živahno pozdravljalo. — Kakor smo izvedeli od avtoritativne strani, bo otvoritev nove proge Rudolfovo-Metlika-Bubnarci okrog srede majnika. Dežela kakor tudi imenovana mesta nameravajo takrat, ko se bo nova proga izročila javnemu prometu, prirediti posebno slavnost.

Naznanilo.

Današnje številko smo poslali vsem poprejšnjim naročnikom z vljudno prošnjo, da bi nam blagovolili ostati tudi zanaprej zvesti in naklonjeni. Kdor pa nikakor ne želi nadalje Dol. Novic, naj pa blagovoljno vrne takoj prvo številko, sicer ga smatramo za naročnika. Vračati šele drugo, tretjo ali celo četrto številko, ni lepo in ni dostojno.

Priložili smo v svrhu poštne proste pošiljave denarja položnice, na katere se naj takoj nakaže 3 krone kot celoletno naročnino za Dol. Novice. Kdor je pa že plačal, naj ponudi položnico sosedu, da se čimprej tudi on naroči na Dol. Novice.

Naročnina 3 krone velja za celo leto od aprila do aprila. To smo pa ukrenili zaradi tega, da ne bode ravno za novo leto preveč stroškov. — Na nekatere gg. duhovnike, na društva in druge gg. zaupnike smo poslali po več izvodov z nabiralno polo. Upravništvo Dol. Novic.

Ameriški novičar.

Orožniki podpirali agente. V Galiciji so zadnji čas zasledili, da je več orožnikov pomagalo izseljeniškim agentom vojaščinu podvržene osebe spravljati čez meje. Par orožnikov se je že postrelilo, nekaj so jih pa že aretirali in zaprli. Sumijo se tudi na Ogerskem podobni škandali. To je pa že odveč.

V Carbondale Pa. je dne 1. marca umrl Janez Zidar, ki je bil doma iz fare Čatež na Dolenjskem, kjer je zapustil ženo in otroke. — Za naše rojake v Ameriki je posebno važna nova organizacija, ki se je osnovala kot „Zveza slovenskih duhovnikov“. Ker je ondi med Slovenci mnogo protiverskih listov, ki silno škodujejo v verskem in nravnem obziru našim neskušnim rojakom, ustanovila se je ta organizacija, ki bo pospeševala cerkveno življenje in kulturni napredek poštenih Slovencev v Ameriki.

Iz Amerike. Tudi slovenski listi v Ameriki poročajo, da je v mnogih ondotnih državah silno pomanjkanje dela. V San Francisku Cal. se je sestavila cela „armada brezdelcev“, katera se je vojaško organizirana pod svojim generalom odpejla v glavno zvezno mesto Washington, da si po zvezni vladi izposluje dela. — Očividno, ki se je koncem marca iz San Franciska vrnil na Kranjsko, nam je naznanil, da se je v to mesto ob Tihem oceanu radi bodoče svetovne razstave, ki se otvori 20. februarja 1915, nateplo silno veliko delavcev, ki pa niso več dobili posla. Naš poročevalec je odšel iz San Franciska 11. marca in je došel 30. marca na Belokranjsko. Mnogo Slovencev se naseljuje na farme. Trije so iz Jolietta odšli na farmo v Montano. Za farmerske naselbine je posebno pripravna država Wisconsin, kjer gre Slovincem na roke posebna naselbinska družba. Dne 12. marca je v Jolietu umrl 24 letni Martin Fir ml. Istotam je umrl Peter Klobučar, star 62 let, rodom iz Dragatuša na Belokranjskem. Zapušča večjo rodbino. V Denveru se je ponesrečil Anton Govže, rojen v Prigorici pri Ribnici.

Anaconda Mont., 30. januarja 1914. Predragi Dolenjci, zlasti Belokranjci! Kakor sem lansko leto sam opazoval, se naši ljudje

vedno bolj zanimajo za Ameriko. Vsak jo želi videti, posetiti in obogatiti v tej obljubljeni deželi. A sedanje razmere mi silijo pero v roko, da opišem tukajšnje razmere. — V septembru lanskega leta sem bil prisiljen zapustiti dom, da izterjam tukaj nek dolg. A predno sem prišel do cilja, sem hotel ogledati več mest po vzhodu, da proučim tukajšnje delavske razmere. Prišel sem v svetovnoznano mesto Detroit, ki šteje 465.000 duš. Visoki dimniki se dvigujejo proti nebu, tovarne obdajajo mesto od vseh strani, a žalibog, da več kot polovico ljudi praznuje. Ljudstvo je obupano, ker si ne ve pomoči. Hoteč posetiti Avstrije sem šel v hrvatsko naselbino. Tu stopim v nek hotel in zahtevam kosilo. „Imaš što novac“, me vpraša posestnik, in plačati sem moral naprej. Sedeč pri mizi se začnem pogovarjati z nekim Nemcem, ki je bil dokaj zgovoren. Mimogrede ga vprašam, kako da ta gostilničar hoče naprej plačati; tega vendar nisem še v Ameriki videl. A ta mi pravi: Tukaj je strašna kriza, delo je večinoma ustavljeno, in revež bi bil, kdor bi prišel sem brez denarja. Na tisoče družin je brez dela, brez kruha in kmalu bodo i brez stanovanja, ako nimajo lastnih hiš. Z zgovornim možem sva se še razgovarjala o drugih razmerah v tem mestu; razložil mi je marsikaj, in mislil sem si: čudno, saj vendar se doma splošno govori o „dobrih časih“ v Ameriki. Druga dne se hočem sam prepričati o resničnosti teh podatkov; šel sem zjutraj k velikanski tovarni za pohištvo, in glej: Na tisoče ljudi je tam čakalo delodajalcev, a niti eden ni dobil dela; in tako je pred vsako tovarno.

Poslovil sem se in tužno mi je bilo pri sre. Obiskal sem več velikih mest, a povsod sem našel zaprte tovarne. Slednjič sem prišel v to-le mesto, da dosežem svoj cilj. Tukaj je velika rudotopilnica za baker. Par tisoč ljudi ima tu zaslužek, ki zares v potu svojega obraza služijo vsakdanji kruh. Ljudje pa iz drugih mest vrejo sem kot čebele v panj. Ravno toliko je brezposelnih kakor delajočih, a še vedno prihajajo misleč si: tam dobro gre z delom, in se bo že dobilo. Kogarkoli vprašam, vsakdo pravi, da je po železnih tovarnah večinoma „praznik“. Prebirajoč tudi raznovrstne ameriške časopise, sem se prepričal, da po Ameriki nastaja kriza. Kdaj se na bolje obrne, kdo zna? Draginja pa je taka, da mi na Kranjskem skoro nihče ne bo verjel. Samo hrana stane na dan v tem mestu en dolar na dan. Obleka je v cenah podvojena v zadnjih 20. letih. Kako se godi v takih razmerah človeku, ki nima dela, si vsak lahko sam predoči. Zatorej, rojaki, ne spuščajte se v to nevarno loterijo, namreč Ameriko, vsaj sedaj ne, dokler se razmere na bolje ne obrnejo! Lahko bi še mnogo pisal, pa si nisem svest, da pride ta moj spis v javnost, namreč v kak list; ako se to zgodi, nameravam prihodnjič podrobneje opisati raznovrstna ameriška mesta in njih „veletovarne“. M. Šuklje.

(Opomba uredništva: Prosimo, le večkrat se oglasite z enakimi dopisi.)

Kratkočasnice.

Vsi edini. Tujec (gleda pretep): „Tu se pa tudi vsi tepô!“

Krčmar: „Ja veste, pri nas smo vsi edini.“

Pri izpitu. Profesor (naravoslovja): „No, gospod kandidat, kaj pa vam je znano o zveznem členu med človekom in opico?“ Kandidat: „So ga že našli!“ Profesor: „Tako? Kateri pa je?“ Kandidat: „Vino.“

Intimno občevanje. Sodnik: „Ali ste po tem slučaju s tožnikom še osebno ali le pismeno občevali?“ Obtožene: „Ne to, ne ono, ampak občeval sem ž njim le še z rokami!“

Razkrinkan. Profesor hoče obiskati svojega tovariša, ki ga vidi ravno pri oknu. „Žalibog, gospoda profesorja ni doma“, se zlaže služkinja. „Tako“, meni obiskovalec, „hm, pa tako pozabljiv, tako pozabljiv, tako pozabljiv... gre od doma, pa pusti svojo glavo doma pri oknu!“

Dober sklep. Prvi visokošolec: „Ti, Ivo, to ti pa povem, napil se od sedaj naprej ne bom nikdar več. Drugi: „Zakaj pa ne? Prvi: „Pomisli, zadnjič sem v svoji pijanosti poplačal vse dolgove.“

Listnica upravnštva:

Gosp. Karol Pelko, Chicago Ill.: Za leto 1913 imate na naročnini še 1 K 90 h za poravnati, za letos pa 4 K 50 h, ker so postale Novice tednik.

V založništvu J. Krajec nasl. v Novem mestu se dobé še

Šmarnice.

P. Lad. Hrovatove:

Premišljevanja o Srcu Marije.

Cena 1 K 80 vin.; po pošti 10 vin. več.

A. Žlogarjeve: 4-3-1

Lurški prizori.

Cena 2 K; po pošti 10 vin. več.

Stanovanje

obstoječe iz dveh sob, kuhinje in vrtom, se odda s 1. majem v najem v Olivo-tovi hiši pri Božjem grobu. Pojasnila daje upravništvo Dol. Novic. 6-0-1

Vinograd

7-2-1

in pod vinogradom njivo za 2 mernika posetve po ceni proda Marija Cimperman v Sevcih št. 14 občina Šmihel pri Rudolfovem.

Naznanilo.

Podpisani vljudno naznanjam, da sem otvoril v hiši g. Ilowsky v Rudolfovem, Glavni trg št. 100 prodajalno

s prekajenim mesom in suhimi klobasami.

Ob enem bodem imel na razpolago dobro mast in špeh, salami in vse drugo v to stroko spadajoče blago, kakor tudi vedno sveže in suho sadje ter kruh.

Ker sem si pridobil pri najboljših mojstrih prekajevalcih vso potrebno znanost v tej stroki, se bodem vsikdar potrudil, slavno občinstvo iz mesta in okolice solidno in z zmernimi cenami vsestransko najbolje postreči in se prav topla priporočujem v cenjeni obisk.

Odličnim spoštovanjem 2-14-1

Jvan Kafrle,

prekajevalec in trgovec s suhim mesom v Rudolfovem.

Učeneo

8-0-1

14 let star, poštenih kmetskih starišev sin, se takoj sprejme v uk pri tvrdki Franc Kenda v Novem mestu.

Učenec v pekarijo

8
se sprejme proti dveletni izučbi in mesečni plači. Kje, pove upravništvo Dol. Novic.

J. Krajec nasl.

-- Novo mesto --

najtopleje priporoča svoje podjetje naklonjenosti prečistite duhovščine in slavne občinstva, posebno na Dolenjskem.

Tiskarna izvršuje točno in lično vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela. — V zalogi ima vedno cerkvene, šolske, občinske in vsakovrstne druge tiskovine.

Knjigoveznica je prav dobro urejena in sprejema v vezavo vsakovrstne knjige, molitvenike, zapisnike itd., ter rabi v to le najboljše blago. Šolske knjižnice, izobraževalna društva in sploh naročila v večji množini dobijo primeren popust.

Knjigarna ima knjige iz lastne zaloge, kakor tudi veliko izbiro leposlovnih, poučnih in zabavnih knjig ter molitvenikov. Zaloga šolskih knjig. 3-0-1

Prodajalna je založena z vsakovrstnim papirjem, pisarniški in šolski potrebščinami ter z najrazličnejšimi predmeti kot primerna darila ob vsaki priliki.

Važno naznanilo.

Zaradi prevelike zaloge

KLOBUKOV

najnovejše oblike in v različnih barvah sem znižal cene takó, da oddajem klobuke, ki so veljali poprej 12- kron sedaj za 10- kron

10-	8-
8-	6-
6-	4-
4-	3-
3-	2-
2-	1-

Namesto slamnikov za moške prodajam tudi prav lahke klobuke po 1-20 kron do 1-60 kron.

Vljudno vabim slavno občinstvo iz mesta in dežele, da si ogleda to lepo zalogo in se prepriča o vrednih cenah blaga. 5-12-1

Cenejše ne more dajati nihče novih in nepokvarjenih klobukov. ::

Odl. spoštovanjem se priporočujem LEOPOLD KOPAČ,

domača in že veliko let obstoječa prodajalna klobukov v Novem mestu (Glavni trg).

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

== v lastnem domu v Kandiji ==

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4³/₄%

1-0-1

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.